

Figure 1 logo vrouwenraad

NAAM VAN HET KIND

Dossier met stand van zaken Naam van het kind 2016

Inhoud

Naam van het kind	1
<i>Inleiding</i>	<i>3</i>
<i>Standpunt Vrouwenraad 1996</i>	<i>3</i>
<i>Standpunt Vrouwenraad 2011</i>	<i>4</i>
<i>De weg naar de wet.....</i>	<i>5</i>
<i>Wet van 8 mei 2014</i>	<i>5</i>
<i>Klacht IGVM bij Grondwettelijk Hof 28 november 2014</i>	<i>5</i>
<i>Beslissing Grondwettelijk Hof 2016.....</i>	<i>6</i>

Inleiding

De wet van 8 mei 2014 op de naamsoverdracht van de familienaam is voor de Vrouwenraad een belangrijke stap naar gelijkheid tussen de ouders of zoals wij het noemen 'het wegwerken van de laatste grote directe discriminatie tussen mannen en vrouwen.'

Tot de inwerkingtreding van de wet van 8 mei 2014 droegen in België alle kinderen die binnen het huwelijk geboren werden de naam van de vader. Ook kinderen van ongehuwde ouders waarbij verwekker het kind erkende vóór de geboorte of op het ogenblik van de aangifte van de geboorte kregen de naam van de vader.

Het was gewoon niet mogelijk deze kinderen de naam van de moeder te geven of de samengestelde familienaam van beide ouders.

Standpunt Vrouwenraad 1996

In 1996 nam de Vrouwenraad al volgend standpunt in over de wijziging van het naamrecht:

"De huidige Belgische wettelijke regeling met betrekking tot de naamgeving van het kind is discriminatoir voor vrouwen.

De wet op de afstamming (1987) bepaalt dat een kind dat binnen het huwelijk wordt geboren de familienaam van de vader krijgt. De naam van de moeder wordt genegeerd. Wanneer het kind buiten het huwelijk wordt geboren, krijgt het de naam van de moeder. Maar indien de vader het kind erkent, krijgt het zijn naam. De erkenner hoeft niet eens de verwekker te zijn. Het kind kan dus ook de naam krijgen van een man die niet de biologische vader is.

Het behoud van de naam van de vader is volgens de Nederlandstalige Vrouwenraad (NVR) enerzijds in strijd met de resolutie 78/37 van de Ministerraad van de Raad van Europa (27/09/1978) inzake de gelijkheid van de echtgenoten in het burgerlijk recht en anderzijds met artikel 16 van het VN-Verdrag ter Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie jegens de Vrouw (18/12/1979).

Vanuit de juridische toetsing van het naamrecht aan het gelijkheidsbeginsel dringt de NVR aan op een wijziging van de naamgeving.

Voor de NVR bestaat de oplossing in de vrije keuze.

Concreet betekent dit dat de ouders binnen een bepaalde termijn na de geboorte een bewuste keuze moeten maken en de familienaam van één van beiden aan het kind moeten geven.

De keuzevrijheid zou bovendien kunnen kaderen in de wet van 13 april 1995 met betrekking tot het ouderlijk gezag, de zogenaamde wet op het co-ouderschap.

Het kiezen van de familienaam wordt dan één van de rechten/plichten van het ouderlijk gezag, dat door beide ouders gezamenlijk wordt uitgevoerd.

In geval van onenigheid inzake de keuze, vóór het einde van de termijn, krijgt het kind de naam van de moeder."

Stand van zaken naam van het kind

In de daaropvolgende jaren werden heel wat wetsvoorstellen ingediend om de wetgeving over de naamgeving aan te passen. De Vrouwenraad ageerde in die periode meermaals om een einde te maken aan deze directe discriminatie van vrouwen in de Belgische wetgeving.

In 2010-2011 besloot de Vrouwenraad om dit item opnieuw op de agenda te brengen. Dit resulteerde in dossier van 2009 Naam van het kind, een geactualiseerd dossier van 2011¹ en in een geactualiseerd standpunt Naam van het kind in 2011.

Standpunt Vrouwenraad 2011

In de afgelopen 15 jaar zijn er al heel wat wetsvoorstellen ingediend om de wetgeving over de naamgeving aan te passen. De Commissie Justitie van de Senaat organiseerde in 2011 hoorzittingen over het naamrecht waar ook de Vrouwenraad gehoord werd en een bijdrage tot het debat leverde.

Het standpunt van de Vrouwenraad vertrekt van de volgende uitgangspunten:

- Geen seksediscriminatie
- Emancipatorische wetgeving
- Uitsluiting conflicten tussen ouders
- De rechten van het kind
- Werkbaar
- Behoud van het namenpatrimonium v/m

De Vrouwenraad kiest voor de dubbele naam met vrije keuze inzake de volgorde.

Bij onbeslistheid van de ouders inzake de volgorde van de dubbele naam opteren we voor een systeem dat de gelijkheid² zoveel mogelijk bevordert: automatisch de naam van de moeder op de eerste plaats, gevolgd door de naam van de vader. Het kind krijgt op 18-jarige leeftijd de mogelijkheid om de volgorde van de dubbele naam te veranderen via een administratieve procedure.

¹ Dit Vrouwenraaddossier geeft een stand van zaken over de Belgische wetgeving met betrekking tot de naam van het kind en een overzicht van internationale teksten die de discriminatie tussen vrouwen en mannen op het vlak van het naamrecht verwerpen. Vervolgens bekijken we het naamrecht in andere Europese landen. We overlopen de voorgestelde pistes, voornamelijk Belgische wetsvoorstellen, om het naamrecht te wijzigen. Het Grondwettelijk Hof heeft in de afgelopen jaren een aantal arresten geveld, helaas zonder prikkel om de wetgeving aan te passen. Tenslotte stelden we een keuzeformulier op met allerlei mogelijkheden/pistes om de naamgeving aan te passen. Op basis daarvan kwamen we tot een geactualiseerd standpunt.

² Uitleg bij 'een systeem dat de gelijkheid zoveel mogelijk bevordert':
De Vrouwenraad veronderstelt dat de meerderheid van de ouders de eerstkomende jaren/decennia nog zullen kiezen voor de volgorde: naam van de vader, gevolgd door de naam van de moeder (cf. buitenland); ons voorstel in geval van onbeslistheid compenseert dan die tendens.
Dezelfde redenering inzake onbeslistheid wordt doorgetrokken bij holebikoppels; bijvoorbeeld het kind van een lesbisch koppel krijgt als eerste naam de naam van de moeder die het kind op de wereld zet.
We houden ook rekening met de rechten van het kind: daarom wordt voorzien dat het kind vanaf de 18de verjaardag een aanvraag tot wijziging van de volgorde van de namen kan indienen.

Stand van zaken naam van het kind

Bij de volgende generatie wordt de eerste naam van de moeder en de eerste naam van de vader doorgegeven, in de volgorde die zij beslissen. Bij onbeslistheid komt de eerste naam van de moeder eerst. Het kind krijgt op 18-jarige leeftijd de mogelijkheid om de volgorde van de dubbele naam te veranderen via een administratieve procedure.

De weg naar de wet

De Commissie Justitie van de Senaat organiseerde in 2011 een reeks hoorzittingen, waarbij ook de Vrouwenraad (15 maart 2011) een inbreng deed.³

Op 25 november 2013 diende de minister van Justitie een [wetsontwerp](#) in tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind en aan de geadopteerde.

Dit resulteerde uiteindelijk in [de wet van 8 mei 2014 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de invoering van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind en aan de geadopteerde](#)

Wet van 8 mei 2014

De wet van 8 mei 2014 op de naamsoverdracht van de familienaam laat ouders de keuze voor wat de familienaam van hun kinderen betreft: de dubbele familienaam, alleen de naam van de mama of alleen de naam van de papa. Wanneer de ouders het echter niet eens raken, of bij afwezigheid van een keuze, krijgt het kind automatisch de naam van de papa. De papa krijgt daardoor een vetorecht: hij kan vermijden dat het kind (ook) de familienaam van de mama krijgt.

Door de nieuwe meemoederwetgeving⁴ is het voor lesbische koppels niet langer nodig om een adoptieprocedure te doorlopen. Alle kinderen geboren vanaf 1 januari 2015 binnen het huwelijk krijgen automatisch een juridische band met beide mama's. Bijgevolg kan in het kader van de wet op de naamsoverdracht het woord vader vervangen worden door het woord meemoeder.

Adoptanten hebben dezelfde keuze voor het geadopteerde kind.

Klacht IGVM bij Grondwettelijk Hof 28 november 2014

Naar aanleiding van een klacht⁵ vraagt het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) op 26 november 2014 aan het Grondwettelijk Hof de vernietiging van een wetsartikel over de

3

http://www.senate.be/wwwcgi/search_nl.cgi?cc=1&URL=http:%2F%2Fcom%2Fwww%2F%3FMIval=%2Fpublications%2FviewTBlokDoc%26DATUM=%2703%2F15%2F2011%27%26ID=83886710%26TYP=combull%26LANG=nl&q=moestermans+15+maart+2011&wm=wrđ

⁴ [Wet van 5 mei 2014 houdende de vaststelling van de afstamming van de meemoeder](#)

⁵ Virginie Voronine, een 36-jarige vrouw uit Chièvres, nabij Bergen, is naar het Grondwettelijk Hof gestapt om de wet ongedaan te maken. Ze ligt in conflict met haar ex-man, die weigert de dubbele familienaam aan haar

Stand van zaken naam van het kind

naamsoverdracht waarbij de vader over een vetorecht beschikt bij onenigheid tussen de ouders over de familienaam van hun kind. De bepaling discrimineert vrouwen. Het Instituut wil de wet graag verbeterd zien en pleit bij het Grondwettelijk Hof voor het vernietigen van deze discriminatie.

Het Instituut pleit ervoor om bij onenigheid tussen de ouders of bij afwezigheid van een keuze automatisch de dubbele familienaam te gebruiken, met een neutrale regel om de volgorde van de twee namen te bepalen.⁶

Het Instituut strijdt daarmee verder voor een gelijke behandeling van vrouwen en mannen inzake naamsoverdracht. Deze strijd heeft steeds gesteund op deze vier redenen:

- het wegwerken van de discriminatie van vrouwen en het garanderen van een gelijke bescherming van het recht op privé- en gezinsleven;
- het ingaan tegen een patriarchale traditie;
- het vermijden van een machtsstrijd binnen relaties;
- het tegengaan van een voorkeur voor de geboorte of adoptie van een jongen eerder dan van een meisje.

De zaak van het Instituut (rolnummer 6098) is op 2 januari 2015 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het Instituut heeft de Vrouwenraad gevraagd zich aan te sluiten als belanghebbende, wat wij dan ook gedaan hebben in januari 2015.

Beslissing Grondwettelijk Hof 2016

Op 14 januari 2016 is de beslissing van het Hof bekend gemaakt. Het Hof heeft geoordeeld dat er inderdaad sprake is van discriminatie van moeders bij onenigheid over de naamsoverdracht. Het stelt dat dergelijke ongelijke behandeling op grond van geslacht enkel kan gerechtvaardigd worden wanneer er zeer sterke overwegingen zijn. De overwegingen die aan de basis van de ongelijke behandeling in de wet van 8 mei 2014 liggen, acht het Hof geen sterke overwegingen.

Het Hof heeft bijgevolg de bepaling afgeschaft die de vader bij onenigheid het vetorecht geeft. De wetgeving met vetorecht zal wel nog in voege blijven tot 31 december 2016. Dit geeft de wetgever de tijd om tegen dan een nieuwe wet of wetswijziging door te voeren die een neutrale regeling voorziet bij onenigheid. Indien er geen dergelijke wet voorhanden is tegen 31 december zal de huidige wet blijven bestaan maar zonder het vetorecht van de vader.

pas geboren dochter toe te kennen. Wanneer de ouders geen overeenstemming bereiken, wordt automatisch de naam van de vader toegekend. Zij ziet dit vetorecht van de man als een schending van het gelijkheidsbeginsel v/m. Zie o.a.: <http://www.demorgen.be/binnenland/-wet-op-dubbele-achternaam-is-vrouwvriendelijk-a2127736/>; http://www.standaard.be/cnt/dmf20141121_01387908; <http://www.knack.be/nieuws/belgie/vrouw-vecht-wet-dubbele-familienaam-aan-als-discriminerend/article-normal-512661.html>

⁶ <http://presscenter.org/nl/pressrelease/20141127/mama-s-en-papa-s-familienaam-gelijk-voor-de-wet>

Stand van zaken naam van het kind

Het Instituut is het dossier momenteel nog verder aan het analyseren, maar is alvast zeer tevreden met deze uitspraak, de Vrouwenraad is dit ook. De bal ligt door dit arrest opnieuw in het kamp van de wetgever.

Wetsontwerp naamsoverdracht

De ministerraad keurt op 28 oktober 2016 het voorontwerp van wet over de naamsoverdracht goed naar aanleiding van het arrest van het Grondwettelijk Hof. Het voorontwerp bepaalt dat voortaan bij onenigheid over de naamskeuze het kind de naam van de vader en de naam van de moeder naast elkaar in alfabetische volgorde moet dragen met niet meer dan één naam voor elk van hen. Wanneer de vader en de moeder, of een van hen, een dubbele naam dragen, kiest de betrokkene het deel van de naam dat aan het kind wordt doorgegeven. Bij afwezigheid van keuze, wordt het deel van de dubbele naam dat wordt doorgegeven bepaald op basis van de alfabetische volgorde.

Er is ook een overgangsregeling voorzien. Deze bepaalt dat in geval van onenigheid tussen de vader of de meemoeder en de moeder of in geval van afwezigheid van naamkeuze naar aanleiding van de geboorte van een gemeenschappelijk kind na 31 mei 2014, de moeder of de vader of de meemoeder bij verklaring, afgelegd bij de ambtenaar van de burgerlijke stand uiterlijk voor 1 juli 2017, kan vragen hen de dubbele naam toe te kennen overeenkomstig de bepalingen van de nieuwe wet. Dit wel onder voorbehoud dat zij geen gemeenschappelijke meerderjarige kinderen hebben op de dag van deze aanvraag en ten gunste van de na 31 mei 2014 geboren gemeenschappelijke minderjarige kinderen.

Het nieuwe naamrecht treedt in werking op 1 januari 2017.

Het voorontwerp van wet wordt nog voor advies aan de Raad van State voorgelegd.